

Bild: Nordisk Film

Jag är Zlatan

Jag är Zlatan är en film om att inte passa in, men ändå tro på sig själv och gå sin egen väg. Filmen bygger på den självbiografiska boken *Jag är Zlatan Ibrahimović: min historia* som Zlatan skrev tillsammans med David Lagercrantz, som också skrivit filmens manus ihop med Jakob Beckman. För regi står Jens Sjögren.

I klassrummet kan filmen användas för att diskutera begrepp som utanförskap och rasism, utifrån ungdomars identiteter och livsstilar, samt hur dessa påverkas av bland annat socioekonomisk bakgrund. Ett annat användbart perspektiv är hur exempelvis kön påverkar individens val av idrott och andra fritidsaktiviteter.

Om filmhandledningen

Film är ett spännande och mångfacetterat pedagogiskt verktyg. Våra filmhandledningar är gjorda för att led-saga dig som lärare i att använda filmmediets många möjligheter i undervisningen. Eftersom du bäst känner dina elever bör åldersrekommendationen, som här är från årskurs 6, ses som en fingervisning. Handledning-en kan användas som en förberedelse, och ett stöd och för att öppna upp för frågeställningar och diskussioner. Det är ingen manual som måste följas i föreslagen ordning. Välj istället utifrån dina elevers behov och den tid som ni kan avsätta om ni vill diskutera utifrån tema, i samband med något särskilt skolämne eller djupstuderade aspekter som exempelvis filmens form. Den här filmhandledningen innehåller också klipp som ett stöd för minnet och underlag för diskussionsfrågorna.

Före filmen

Som förberedelse inför filmen kan det vara intressant att läsa boken som filmen är baserad på och diskutera vad eleverna vet om Zlatan. Vilka lag har han spelat i? Hur kommer det sig att han räknas till en av de riktigt stora fotbollsskonerna?

Filmen och läroplanen

En naturlig utgångspunkt för sammankopplandet av filmen och läroplanen finns inom ämnet samhällskunskap. Där finns ett särskilt fokus på Sveriges befolkning

och dess sammansättning av individer och gemenskaper, samt ungdomars identiteter och livsstilar. Eftersom filmen utspelar sig för ungefär 30 år sedan finns det ett tidsperspektiv att använda sig av. Exempelvis kan man titta närmare på den immigration som skett till Sverige, men också mer specifikt till Malmö och Rosengård. Hur har migrationen till Sverige förändrats de senaste decennierna? Skiljer sig det Rosengård som Zlatan växte upp ifrån dagens dito? I filmen befinner sig Zlatan ofta i någon form av konflikt med sin omgivning, till exempel finns det friktionsytor inom familjen, i skolan och på fotbollsplanen. Hur formas man som individ av den miljö där man växer upp? Vad spelar socioekonomiska faktorer, kön och sexuell läggning för roll i vårt identitetsskapande?

Handling

Filmen klipps mellan två olika perioder i Zlatans liv. Den inleds med att vi ser en tjugoårig Zlatan på träning i Amsterdam. Ajax-tränaren Ronald Koeman är inte nöjd över vad han ser och påtalar det för honom upprepade gånger. När laget ska samlas igen tar Zlatan god tid på sig, vilket förargar Koeman som skickar hem honom. Väl hemma väntar en tom lägenhet, där endast tv-apparaten och PlayStation 2 håller Zlatan sällskap.

Den andra delen av filmen skildrar en elvaårig Zlata. Han kommer hem alldeles blodig i ansiktet efter en olycka på fotbollsplanen i Malmöstadsdelen Rosengård. Hans mamma Jurka lagar mat och skäller ut sin son, som får plåstra om sig själv. Jurka lämnar Zlatan, hans

KLIPP 1

Klipp 1
Källa: Nordisk Film

äldre syster Sanela och den yngre halvbrodern Keki medan de äter för att gå till sitt städjobb. I skolan har Zlatan svårt att koncentrera sig och ställer hellre till med småtjafs och stjälar cyklar. Problemen i skolan medför att Zlatan får en resursperson, Annelie, som ska hjälpa honom i klassrummet. På fotbollsträningen med Malmö BI är Zlatan ofokuserad när tränaren samlar laget för att prata om fotboll som en lagsport. Zlatans pappa dyker aldrig upp till träningen som han lovat, och Zlatan kommer hem sent. Väl hemma möts han av polisen, en av mamma Jurkas bekanta har förvarat stöldgods hemma hos dem. Zlatan får gå till sitt rum utan att ha ätit någon kvällsmat.

Zlatan och hans syster Sanela tvingas att flytta hem till sin pappa Šefik. Samtidigt byter Zlatan fotbollslag till FBK Balkan, där hans nya skolkamrat Tony Flygare också spelar. Träningarna är hetsigare och mer tempo-fyllda i det nya laget, och Zlatan trivs. Men hemma är stämningen en helt annan, då Šefik super och följer Jugoslaviens upplösande på tv. Det finns knappt något att äta, och vid ett tillfälle pantar Zlatan sin pappas ölburkar för att kunna köpa mat till sig själv. Efter att ha imponerat i en fotbollsmatch blir Zlatan inbjuden att provspela för Malmö FF, dit Tony redan har flyttat. Titta på [klipp 1](#) som skildrar Zlatans cykelfärd mot den nya hemarenan, här visar sig ett helt annat Malmö än det Rosengård som han känner sedan barnsben.

Under de sena tonåren består Zlatans vardag i Malmö främst av en skoltrött gymnasietillvaro samt träningar med ungdomslaget till MFF. Men även där har han svårt att passa in, och tränaren Nils-Åkes uppmaningar om

”laget före jaget” fastnar inte i hans öron. Den lilla tid som finns över ägnar Zlatan åt att umgås med vänner och att göra diverse pojkstreck. Situationen hemma hos Šefik är spänd, och bristen på pengar ett återkommande problem. De kända hemförhållandena spiller över på träningsplanen där Zlatan skallar en medspelare efter en tuff uppvaktning i straffområdet. Som en reaktion på detta försöker föräldrar till Zlatans lagkamrater få honom utesluten ur föreningen, vilket Nils-Åke sätter stopp för. Men när Zlatan blir petad inför SM-slutspelet menar han att Nils-Åke låtit sig påverkas av föräldrarna och han distanserar sig från fotbollen. Istället faller han tillbaka till kompisarna och pojkstrecken. Titta på [klipp 2](#) som skildrar hur Zlatans pappa uppmuntrar honom att ta tag i situationen, vilket ger Zlatan ny energi och förståelse för hur han ska dra nytta av Nils-Åkes hjälp. Som ett brev på posten flyttas Zlatan upp till a-laget.

I filmens andra tidsplan har den tjugoårige Zlatan i Amsterdam ett inplanerat möte med spelaragenten Mino Raiola och de kommer överens om att Raiola ska hjälpa Zlatan vidare i karriären. Kanske kan han ordna en flytt från Amsterdam till Turin, och den italienska storklubben Juventus.

Tillsammans med Mino flyger Zlatan till Monte Carlo för att träffa Juventus sportchef Luciano Moggi, men Zlatan imponerar inte. Läget förändras när Zlatan i början av den nya säsongen gör ett drömmål mot NAC Breda – då kan Moggi inte längre vänta på att värva nästa världsstjärna.

Klipp 2
Källa: Nordisk Film

Filmens form och innehåll

"Zlatan är väldigt livfull. [...] Det skapar en ogynnsam miljö för de andra eleverna"

Filmen skildrar återkommande hur Zlatan och hans omgivning skaver mot varandra. I hemmet kan det vara en slutkörd mamma eller ett tomt kylskåp som skapar friktion. I skolan kan istället tristess ligga till grund för det som skaver.

- Varför tror ni att Zlatan har svårt att fokusera i skolan och på vilket sätt skildras det i filmen?
- Hur spiller Zlatans hem- och skolmiljö över på varandra? Har det någon effekt på hans fotbollsspelande?
- Hur ser Zlatans relation till de vuxna i filmen ut?
- Beskriv vilka olika typer av roller filmens kvinnor respektive män har i Zlatans liv. Hittar ni några mönster?
- Vilka förebilder har Zlatan i filmen?

"Nån från Rosengård måste vara dubbelt så bra, annars vill de inte ha dig"

Vid ett tillfälle säger Zlatan detta till sin lillebror, men får genast mothugg från sin storasyster som istället menar att det inte är fel på Rosengård. Det är Zlatan det är fel på, som har skullat en medspelare.

- Vad menar Zlatan egentligen med det han säger?
- Finns det någon risk att Zlatan omedvetet reproducerar en negativ bild av Rosengård, eller har han rätt?

- Hur tror ni att uppväxten i Rosengård har format Zlatan? Hade han kunnat bli samma fotbollsspelare om han hade vuxit upp någon annanstans?

- I vilken utsträckning tror ni att ens liv och möjligheter påverkas av ens uppväxtmiljö?

Filmen skildrar Zlatans vänskap med den jämnåriga fotbollsspelaren och lagkamraten Tony Flygare. Han ansågs, precis som filmen visar, länge vara en större talang än Zlatan. Han har bland annat skrivit boken *En gång var jag större än Zlatan* som publicerades 2014.

- Undersök vad som hände med Tonys fotbollskarriär. Varför nådde han inte lika långt som Zlatan, trots liknande bakgrund och talang i unga år?

Zlatan är född i Sverige medan föräldrarna har olika bakgrunder från forna Jugoslavien, hans mor Jurka är kroat medan far Šefik är bosnier.

- Hur skildrar filmen etnicitet?

Undersök Rosengårds (eller någon annan stad eller stadsdels) befolkning över tid. Har invånarnas bakgrund skiftat genom år?

- Vad finns det för positivt med en mångkulturell stad? Finns det något negativt?

Ett intressant tankeexperiment är att fundera över hur filmen hade mottagits om huvudrollskaraktären istället hade varit tjej. Hade en tjej kunnat uppträda lika asocialt,

Bild: Nordisk Film

individualistiskt och bitvis våldsamt som Zlatan gör i filmen?

- Har ni några exempel på scener i filmen som inte hade fungerat med en tjej istället för en kille?

En kvinnlig landslagsspelare med liknande bakgrund och karriär som Zlatan är Kosovare Asllani. Hon också född i Skåne och har föräldrar från forna Jugoslavien, har spelat för Paris Saint-Germain och fått en fotbollsplan uppkallad efter sig i sin uppväxtort. Precis som Zlatan vill hon också vara en inspiration för svenskar med invandrarbakgrund och i synnerhet för idrottande kvinnor.

- Undersök och jämför Kosovare och Zlatans respektive karriärer. Finns det några fler likheter?
- Hur ser möjligheterna ut för killar respektive tjejer som vill satsa på en fotbollskarriär?
- Vad skulle ni säga är de största skillnaderna, och vad beror de på?

Filmens estetik och berättargrepp

Ett av filmens tydligaste berättargrepp är att den skildrar Zlatans liv utifrån två olika tidsperspektiv. Filmen inleds i Amsterdam när Zlatan är omkring tjugo år gammal, och hoppar sedan nästan tio år tillbaka i tiden då Zlatan är ett barn i Rosengård (efter halva filmen skildras Zlatan som ung vuxen istället för som pojke).

- Varför tror ni att filmskaparna har valt att klippa filmen på det sättet?
- Hade man kunnat berätta samma historia kronologiskt?

Berättarmässigt lutar sig filmen också mot det faktum att vi som ser filmen vet hur det kommer att gå för Zlatan. Det innebär att filmen inte kan bygga upp någon speciell spänning som gör att vi sitter som på nålar för att få veta hur det ska gå för vår protagonist. Vi vet att Zlatan aldrig kommer att välja bort fotbollen och istället satsa på studierna, vi vet att han kommer att bli den världsstjärna vi känner till idag. För att undersöka hur filmen hanterar detta kan du använda dig av ett par dramaturgiska begrepp (använd Svenska Filminstitutets [filmlexikon](#)).

- [Konflikter](#) är en central del inom de flesta berättelser. Vad finns det för konflikt i denna film? Något som ställer konflikten på sin spets, exempelvis en tidsgräns?

- Finns det någon inre konflikt hos Zlatan?

Det filmlexikon som nämndes tidigare har en intressant beskrivning av [intrig och budskap](#), där man genom att besvara ett par frågor kan tydliggöra filmens intrig.

Applicera dessa frågor på filmen:

- Vem är huvudpersonen?
- Vad går filmens centrala konflikt ut på?
- Vilka hinder möter huvudpersonen?
- Vem eller vad hjälper huvudpersonen?
- Får konflikten till slut en lösning – och om svaret är ja: Hur gick det till?

TIPS PÅ FÖRDJUPNING

Se

Den som vill se mer om Zlatan kan med fördel börja med dokumentären *Den unge Zlatan* (Fredrik Gertten och Magnus Gertten, 2015).

Läs filmens [handledning](#).

Blårårar - om kärleken till ett fotbollslag (Stefan Berg, Fredrik Gertten och Magnus Gertten, 1998)

Vägen tillbaka - Blåårar 2 (Stefan Berg, Fredrik Gertten och Magnus Gertten, 2002).

Läs filmens [handledning](#).

Läs

På Sveriges Radios webbplats finns ett 10 minuter långt reportage som heter [På jakt efter Zlatans ursprung](#), där Tonchi Percan och Dag Malmqvist utforskar hans ursprung i Bosnien och Kroatien.

För övriga fotbollsfilmer kan följande fungera som lämpliga startpunkter: *Diego Maradona* (Asif Kapadia, 2019) och *Pelé* (Ben Nicholas och David Tryhorn, 2021).

PRODUKTIONSUPPGIFTER

Sverige, 2022

Regi: Jens Sjögren

Producent: Mattias Nohrborg, Fredrik Heinig och Frida Bargo

Manus: David Lagercrantz och Jakob Beckman

Medverkande: Granit Rushiti, Dominic Andersson Bajraktati, Cedomir Glisovic, Emmanuele Aita, Håkan Bengtsson och Merima Dizdarevic.

Distribueras av Nordisk Film

Tekniska uppgifter

Originallängd i minuter: 102

Åldersgräns: Tillåten från 7 år

Sverigepremiär: 18 mars 2022

Distributör: Nordisk Film

Filmen kan också finnas i utbudet hos din medie-central.

REDAKTION

Text: Carl Michael Sahlberg

Redaktör: Anna Håkansson

Svenska Filminstitutet, maj 2022

KONTAKT

filmiskolan@filminstitutet.se

filminstitutet.se/filmpedagogik

Observera

Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution sedan den har slutat visas på ordinarie biografrepertoar.

Här kan ni lära er mer om hur en hittar och bokar film för visningar i lärande sammanhang.

filminstitutet.se/skolbio